

## บทที่ 4

### ผลการวิจัย และการอภิปรายผล

#### 4.1 ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงผลการสอนเรื่องโรคหอบหืด และการปฏิบัติตัวของเด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืด ที่มารับการตรวจรักษาที่ห้องตรวจกุมารเวชกรรม แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลขอนแก่น จำนวน 30 ราย ผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยด้วยการประกอบการบรรยายโดยแบ่งเป็น 6 ส่วน ดังนี้

##### ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1 ข้อมูลส่วนตัวของเด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืด

1.2 ข้อมูลของครอบครัว

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเปรียบเทียบความรู้เรื่องโรคหอบหืด และการปฏิบัติตัวของเด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืด ก่อนสอนและภายหลังการสอนอย่างน้อย 2 สัปดาห์

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเปรียบเทียบการปฏิบัติตัวในการดูแลตนเองของเด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืด ก่อนสอนและภายหลังการสอนอย่างน้อย 2 สัปดาห์

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเปรียบเทียบความรู้ รายชื่อของเด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืด ก่อนสอนและภายหลังการสอน อย่างน้อย 2 สัปดาห์

ส่วนที่ 5 ข้อมูลเปรียบเทียบการปฏิบัติตัวในการดูแลตนเองรายชื่อของเด็กวัยเรียนด้วยโรคหอบหืด ก่อนสอนและภายหลังการสอนอย่างน้อย 2 สัปดาห์

ส่วนที่ 6 ข้อมูลเปรียบเทียบความรู้เรื่องโรคหอบหืด และการปฏิบัติตัวในการดูแลตนเองของเด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืด กับปัจจัยด้านตัวเด็กป่วย ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา และปัจจัยครอบครัว ได้แก่ การศึกษาของบิดาและมารดาของเด็กป่วย ก่อนสอนและภายหลังการสอนอย่างน้อย 2 สัปดาห์

## ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1 ข้อมูลส่วนตัวของเด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืด จำแนกเป็นจำนวน ตามระดับ อายุ เพศ การศึกษา ระยะเวลาที่เป็นโรคหอบหืด ความรุนแรงของโรค ประเภทของยารักษา ประสบการณ์การได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับโรคหอบ สิ่งที่ทำให้เด็กเกิดอาการหอบ และข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว ดังรายละเอียดในตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ เพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่เป็นโรคหอบหืด ความรุนแรงของโรค การรักษาที่ได้รับ ประสบการณ์การได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับโรคหอบหืด สิ่งที่ทำให้เกิดอาการหอบ

| ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง   | จำนวน (คน) | ร้อยละ |
|--------------------------|------------|--------|
|                          | (N = 30)   |        |
| อายุ (ปี)                |            |        |
| 7-10                     | 14         | 46.7   |
| 11-12                    | 16         | 53.3   |
| เพศ                      |            |        |
| ชาย                      | 20         | 66.7   |
| หญิง                     | 10         | 33.3   |
| ระดับการศึกษา            |            |        |
| ประถมศึกษาปีที่ 1-4      | 14         | 46.7   |
| ประถมศึกษาปีที่ 5-6      | 16         | 53.3   |
| ระยะเวลาที่เป็นโรคหอบหืด |            |        |
| น้อยกว่า 1 ปี            | 2          | 6.7    |
| 1 ปี - 5 ปี              | 18         | 60.0   |
| มากกว่า 5 ปี             | 10         | 33.3   |

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ เพศ ระดับการศึกษา  
ระยะเวลาที่เป็นโรคหอบหืด ความรุนแรงของโรค การรักษาที่ได้รับประสบการณ์  
การได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับโรคหอบหืด สิ่งที่ทำให้เกิดอาการหอบ (ต่อ)

| ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง                       | จำนวน (คน)<br>(N = 30) | ร้อยละ |
|----------------------------------------------|------------------------|--------|
| ความรุนแรงของโรค                             |                        |        |
| มาก                                          | 1                      | 3.3    |
| ปานกลาง                                      | 7                      | 23.3   |
| น้อย                                         | 22                     | 73.3   |
| การรักษาที่ได้รับ                            |                        |        |
| ยาพ่นขยายหลอดลม                              | 4                      | 13.3   |
| ยารับประทาน                                  | 17                     | 56.7   |
| ยาพ่นขยายหลอดลมและยารับประทาน                | 9                      | 30.0   |
| ประสบการณ์การได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับโรคหอบหืด |                        |        |
| เคย                                          | 26                     | 86.7   |
| ไม่เคย                                       | 4                      | 13.3   |
| สิ่งที่ทำให้เกิดอาการหอบ                     |                        |        |
| ฝุ่นและควันต่าง ๆ                            | 12                     | 40.0   |
| ไข้หวัด อากาศเปลี่ยนแปลง                     | 18                     | 60.0   |

จากตารางที่ 2 ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเด็กทั้งหมดมี 30 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 11-12 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.3 มากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเพศชาย ร้อยละ 66.7 มีระดับการศึกษา ป.5-ป.6 มากที่สุด ร้อยละ 53.3 ผู้ป่วยเด็กส่วนมากมีระยะเวลาการเจ็บป่วย 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 60.0 รองลงมามีระยะเวลาการเจ็บป่วยมากกว่า 5 ปีขึ้นไปร้อยละ 33.3 มีส่วนน้อยที่มีระยะเวลาเจ็บป่วยน้อยกว่า 1 ปี ร้อยละ 3.3 จากการวินิจฉัยของแพทย์ที่ทำการรักษาและประวัติการหอบ ผู้ป่วยเด็กมีระดับความรุนแรงของโรคที่ระดับน้อยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 73.3

รองลงมา มีระดับความรุนแรงของโรคที่ระดับปานกลาง ร้อยละ 23.3 และระดับความรุนแรงของโรคที่ระดับมาก ร้อยละ 3.3 ตามลำดับ สำหรับการรักษาที่ได้รับจากการสอบถามบิดา-มารดา ร่วมกับข้อมูลแบบบันทึกการเจ็บป่วย (OPD card) พบว่า ผู้ป่วยเด็กได้รับยารับประทานอย่างเดียวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.7 ยาพ่นขยายหลอดลมกับยารับประทาน รองลงมา ร้อยละ 30.0 และยาพ่นขยายหลอดลมอย่างเดียว ร้อยละ 13.3 ผู้ป่วยเด็กส่วนใหญ่ได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับโรคหอบหืด คิดเป็นร้อยละ 86.7 ส่วนสิ่งกระตุ้นที่ทำให้เด็กป่วยเกิดอาการหอบ ส่วนมากเป็นไข้หวัด อากาศเปลี่ยนแปลง คิดเป็นร้อยละ 60.0 และรองลงมาเป็น ฝุ่น และควันต่าง ๆ ร้อยละ 40.0

### ตารางที่ 3 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดามารดา

รายได้ของครอบครัว มีบุคคลในครอบครัวเป็นโรคหอบหืด สิ่งกระตุ้นภายในบ้าน ที่ทำให้เกิดอาการหอบ จำนวนสิ่งกระตุ้น/ครอบครัว

| ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง                | จำนวน (คน)<br>(N = 30) | ร้อยละ |
|---------------------------------------|------------------------|--------|
| <b>ระดับการศึกษาของบิดา</b>           |                        |        |
| ประถมศึกษา                            | 15                     | 50.0   |
| สูงกว่าประถมศึกษา                     | 15                     | 50.0   |
| <b>ระดับการศึกษาของมารดา</b>          |                        |        |
| ประถมศึกษา                            | 18                     | 60.0   |
| สูงกว่าประถมศึกษา                     | 12                     | 40.0   |
| <b>รายได้ของครอบครัว (บาท/เดือน)</b>  |                        |        |
| ต่ำกว่า 4,000                         | 11                     | 36.7   |
| 4,100-7,000                           | 14                     | 46.7   |
| มากกว่า 7,000                         | 5                      | 16.7   |
| <b>มีบุคคลในครอบครัวเป็นโรคหอบหืด</b> |                        |        |
| มี                                    | 9                      | 30.0   |
| ไม่มี                                 | 21                     | 70.0   |

ตารางที่ 3 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดามารดา รายได้ของครอบครัว มีบุคคลในครอบครัวเป็นโรคหอบหืด สิ่งกระตุ้นภายในบ้าน ที่ทำให้เกิดอาการหอบ จำนวนสิ่งกระตุ้น/ครอบครัว (ต่อ)

| ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง                     | จำนวน (คน)<br>(N = 30) | ร้อยละ |
|--------------------------------------------|------------------------|--------|
| มีสิ่งกระตุ้นที่ทำให้เกิดอาการหอบภายในบ้าน |                        |        |
| บุคคลสูบบุหรี่ประจำ                        | 24                     | 80.0   |
| ไม่มี                                      | 6                      | 20.0   |
| เลี้ยงสัตว์มีขน                            | 28                     | 93.3   |
| ไม่มี                                      | 2                      | 6.7    |
| ตุ๊กตาสัตว์เลี้ยง                          | 22                     | 73.3   |
| ไม่มี                                      | 8                      | 26.7   |
| ปลูกต้นไม้/ดอกไม้                          | 26                     | 86.7   |
| ไม่มี                                      | 4                      | 13.3   |
| ผ้าห่ม/ที่นอน/หมอนบุด้วยขน                 | 26                     | 86.7   |
| ไม่มี                                      | 4                      | 13.3   |
| จำนวนสิ่งกระตุ้น/ครอบครัว                  |                        |        |
| 1 อย่าง                                    | 1                      | 3.3    |
| 2 อย่าง                                    | 6                      | 20.0   |
| 3 อย่าง                                    | 16                     | 53.3   |
| 4 อย่าง                                    | 6                      | 20.0   |
| 5 อย่าง                                    | 1                      | 3.3    |

จากตารางที่ 3 ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างบิดามารดาของผู้ป่วยเด็กทั้งหมด 30 คน มีระดับการศึกษาของบิดาของผู้ป่วย จบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 50.0 เท่ากัน ส่วนการศึกษามารดาของเด็กป่วย ส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 60.0 และสูงกว่าชั้นประถมศึกษา ร้อยละ

40.0 ตามลำดับ มีรายได้ของครอบครัวระดับปานกลาง 4,100 - 7,000 บาท/เดือน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.7 รองลงมาต่ำกว่า 4,000 บาท/เดือน ร้อยละ 36.7 และมากกว่า 7,000 บาท/เดือน ร้อยละ 16.7 ตามลำดับ มีบุคคลในครอบครัวป่วยเป็นโรคหอบหืด ร้อยละ 30.0 สำหรับสิ่งกระตุ้นภายในบ้านที่ทำให้เกิดอาการหอบหืดนี้ เลี้ยงสัตว์มีขนภายในบ้าน ร้อยละ 93.3 ปลุกต้นไม้/ดอกไม้, มีผ้าห่ม/ที่นอน/หมอนบุด้วยขน ร้อยละ 86.7, 86.7 ตามลำดับ มีบุคคลสูบบุหรี่ประจำ ร้อยละ 80.0 และมีตุ๊กตาสัตว์มีขน ร้อยละ 73.3 ตามลำดับ ดังนั้นในครอบครัวส่วนมากมีสิ่งกระตุ้นเหล่านี้ จำนวน 3 อย่าง/ครอบครัว ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 53.3 สิ่งกระตุ้นจำนวน 2, 4 อย่าง ร้อยละ 20,20 และสิ่งกระตุ้นจำนวน 1,5 อย่าง ร้อยละ 3.3 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเปรียบเทียบความรู้เรื่องโรคหอบหืด และการปฏิบัติตัวของเด็กวัยเรียน ที่ป่วยด้วยโรคหอบหืด ก่อนการสอน และภายหลังการสอนอย่างน้อย 2 สัปดาห์ ดังรายละเอียด 2 สัปดาห์ โดยการทดสอบค่าที (t-test) ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้ และการปฏิบัติตัวของเด็กวัยเรียน ที่ป่วยด้วยโรคหอบหืดก่อนการสอน และภายหลังการสอนอย่างน้อย 2 สัปดาห์ โดยการทดสอบค่าที (t-test)

| คะแนนความรู้                     | $\bar{X}$ | S.D. | t      |
|----------------------------------|-----------|------|--------|
| ก่อนการสอน                       | 15.53     | 2.61 |        |
| ภายหลังการสอนอย่างน้อย 2 สัปดาห์ | 18.90     | 2.07 | -8.31* |

\*  $p < .05$

จากตารางที่ 4 ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เรื่องโรคหอบหืดและการปฏิบัติตัว ภายหลังการสอนอย่างน้อย 2 สัปดาห์ สูงกว่าก่อนการสอน เมื่อนำมาทดสอบค่าที (t-test) ปรากฏว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเปรียบเทียบการปฏิบัติตัวในการดูแลตนเองของเด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืดก่อนการสอน และภายหลังการสอนอย่างน้อย 2 สัปดาห์ ดังรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตัวในการดูแลตนเองของเด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืดก่อนการสอน และภายหลังการสอนอย่างน้อย 2 สัปดาห์ โดยการทดสอบค่าที (t-test)

| คะแนนการปฏิบัติตัว               | $\bar{X}$ | S.D. | t      |
|----------------------------------|-----------|------|--------|
| ก่อนการสอน                       | 23.87     | 4.69 |        |
| ภายหลังการสอนอย่างน้อย 2 สัปดาห์ | 30.27     | 4.06 | -8.21* |

\*  $p < .05$

จากตารางที่ 5 ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนการปฏิบัติตัวในการดูแลตนเองภายหลังการสอนอย่างน้อย 2 สัปดาห์ สูงกว่าก่อนการสอน เมื่อนำมาทดสอบค่าที (t-test) ปรากฏว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเปรียบเทียบความรู้รายข้อเรื่องโรคหอบหืด และการปฏิบัติตัวของเด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืด ก่อนการสอนและภายหลังการสอนอย่างน้อย 2 สัปดาห์ ดังรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้เรื่องโรคหอบหืดและการปฏิบัติตัว  
 รายชื่อของเด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืด ก่อนการสอนและภายหลังการสอน  
 อย่างน้อย 2 สัปดาห์ โดยการทดสอบค่าที (t-test)

| ความรู้                                                                                   | ก่อนการสอน |      | หลังการสอน |      | t      |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|------------|------|------------|------|--------|
|                                                                                           | $\bar{X}$  | S.D. | $\bar{X}$  | S.D. |        |
| 1. โรคหอบหืดเป็นโรคติดต่อจากเชื้อโรคชนิดหนึ่ง                                             | 0.333      | .479 | 0.467      | .507 | -1.68  |
| 4. อาการเตือนของโรคหอบหืด ได้แก่ คัดจมูก น้ำมูกไหล ไอมาก                                  | 0.667      | .479 | 0.800      | .407 | -1.44  |
| 5. การรับประทานยาที่ถูกต้องสามารถลดขนาดยาได้เองไม่ต้องปรึกษาแพทย์                         | 0.633      | .490 | 0.800      | .407 | -1.31  |
| 6. ผู้ป่วยเด็กโรคหอบหืด ขณะเล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย เมื่อรู้สึกเหนื่อยควรหยุดพัก           | 0.967      | .183 | 1.000      | .000 | -1.00  |
| 7. โรคหอบหืดรักษาหาย และสามารถควบคุมอาการได้                                              | 0.633      | .490 | 1.000      | .000 | -4.10* |
| 8. หลังรับประทานยาขยายหลอดลม อาจมีอาการคลื่นไส้ อาเจียนอาจเกิดขึ้นได้ ควรแจ้งให้แพทย์ทราบ | 0.333      | .479 | 1.000      | .407 | 1.44   |
| 9. ผู้ป่วยเด็กโรคหอบหืด ควรนำยาขยายหลอดลม (ชนิดพ่น) ติดตัวไว้เสมอเมื่อออกนอกบ้านนาน ๆ     | 0.433      | .504 | 0.567      | .504 | -1.16  |
| 10. เมื่อเริ่มมีอาการหอบ ผู้ป่วยเด็กโรคหอบหืดควรนั่งพักแล้วหายใจเข้าออกช้า ๆ นับ 1-2-3    | 0.600      | .498 | 0.967      | .183 | -4.10* |

\*  $p < .05$

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้เรื่องโรคหอบหืดและการปฏิบัติตัว  
 รายข้อของเด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืด ก่อนการสอนและภายหลังการสอน  
 อย่างน้อย 2 สัปดาห์ โดยการทดสอบค่าที (t-test) (ต่อ)

| ความรู้                                                                                               | ก่อนการสอน |      | หลังการสอน |      | t      |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|------|------------|------|--------|
|                                                                                                       | $\bar{X}$  | S.D. | $\bar{X}$  | S.D. |        |
| 11. จิตใจที่แข็งแรงแจ่มใส ช่วยให้อาการ<br>หอบไม่รุนแรงขึ้น                                            | 0.633      | .490 | 0.700      | .466 | -0.70  |
| 12. เมื่อเริ่มมีอาการหอบควรคลายกล้ามเนื้อ                                                             | 0.367      | .490 | 0.800      | .407 | -3.79* |
| 13. การพ่นยาขยายหลอดลมเมื่อพ่นแล้วต้อง<br>กลืนหายใจ นับ 1-10 แล้วหายใจออก                             | 0.567      | .504 | 0.967      | .183 | -4.40* |
| 14. การว่ายน้ำเป็นการออกกำลังกายที่<br>เหมาะสมสำหรับผู้ป่วยเด็กโรคหอบหืด<br>เพราะเป็นการบริหารปอดด้วย | 0.633      | .490 | 0.933      | .254 | -3.07* |
| 15. การบริหารปอดควรทำทันทีเมื่อเริ่มมี<br>อาการหอบ                                                    | 0.430      | .504 | 1.000      | .000 | -6.16* |
| 16. ตักตักสัตว์ที่มีขนใช้สำหรับกอดนอน<br>ทำให้เกิดอาการหอบได้                                         | 0.333      | .479 | 0.567      | .504 | -2.25* |
| 17. ผู้ป่วยเด็กโรคหอบหืดแม้ว่าไม่มีอาการ<br>หอบไม่ควรเล่นกับเพื่อน ๆ                                  | 0.233      | .430 | 0.333      | .479 | -0.900 |
| 18. ผู้ป่วยเด็กโรคหอบหืดควรหลีกเลี่ยง<br>คนเป็นหวัด เพราะเป็นสาเหตุหนึ่ง<br>ทำให้เกิดอาการหอบได้      | 0.900      | .305 | 1.000      | .000 | -1.800 |
| 19. ผู้ป่วยเด็กโรคหอบหืด ควรนอนพัก<br>วันละ 8-10 ชั่วโมง                                              | 0.697      | .183 | 0.933      | .254 | 1.000  |

\*  $p < .05$

จากตารางที่ 6 ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยความรู้ของเด็กก่อนสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำ เกี่ยวกับความเข้าใจในเรื่องโรคว่า โรคหอบหืดเป็นโรคติดต่อจากเชื้อโรคชนิดหนึ่ง หลังรับประทานยาขยายหลอดลมอาจมีอาการคลื่นไส้ อาเจียนควรแจ้งให้แพทย์ทราบ ตักตาสัตว์มีขนไม่ทำให้เกิดอาการหอบ มีค่าเฉลี่ย 0.33 ผู้ป่วยเด็กโรคหอบหืดควรนำยาขยายหลอดลมติดตัวไว้เมื่อออกนอกบ้าน การบริหารปอดควรทำทันทีเมื่อเริ่มมีอาการหอบ มีค่าเฉลี่ย 0.37 และความรู้เกี่ยวกับผู้ป่วยโรคหอบหืด แม้ว่าจะไม่มีอาการหอบไม่ควรเล่นกับเพื่อน ๆ ค่าเฉลี่ยต่ำสุด 0.23 ภายหลังการสอนเด็กป่วยมีค่าเฉลี่ยความรู้ดีขึ้นทุกข้อดังกล่าว เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายข้อด้วยค่าที ปรากฏว่า ความรู้เรื่องโรคหอบหืดว่า โรคหอบหืดสามารถรักษาหายและควบคุมอาการได้ เมื่อเริ่มมีอาการหอบผู้ป่วยเด็กโรคหอบหืดควรนั่งพักแล้วหายใจเข้าออกช้า ๆ นับ 1-2-3 เมื่อเริ่มมีอาการหอบควรคลายกล้ามเนื้อ การพ่นยาขยายหลอดลมเมื่อพ่นแล้วต้องกลืนหายใจนับ 1-10 แล้วหายใจออก การว่ายน้ำเป็นการออกกำลังกายที่เหมาะสม สำหรับผู้ป่วยโรคหอบหืด การบริหารปอดควรทำทันทีเมื่อเริ่มมีอาการหอบ ตักตาสัตว์มีขนทำให้เกิดอาการหอบได้ มีคะแนนค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**ส่วนที่ 5** ข้อมูลเปรียบเทียบการปฏิบัติตัวในการดูแลตนเองรายข้อของเด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืด ก่อนการสอนและภายหลังการสอนอย่างน้อย 2 สัปดาห์ ดังรายละเอียดในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตัวในการดูแลตนเองรายข้อของ  
เด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืด ก่อนการสอนและภายหลังการสอนอย่างน้อย  
2 สัปดาห์ โดยการทดสอบค่าที (t-test)

| การปฏิบัติตัว                                           | ก่อนการสอน |      | หลังการสอน |      | t      |
|---------------------------------------------------------|------------|------|------------|------|--------|
|                                                         | $\bar{X}$  | S.D. | $\bar{X}$  | S.D. |        |
| 1. การรับประทาน มื้อ/วัน                                | 1.767      | .430 | 1.867      | .346 | -1.14  |
| 2. การรับประทานอาหารเช้า 5 หมู่/วัน                     | 1.500      | .509 | 1.367      | .490 | 1.14   |
| 3. การรับประทานผัก ผลไม้ /วัน                           | 1.533      | .507 | 1.567      | .504 | -0.33  |
| 4. ดื่มน้ำ แก้ว/วัน                                     | 0.733      | .640 | 0.967      | .490 | -1.76  |
| 5. การดูแลความสะอาดร่างกายและฟัน<br>ครั้ง/วัน           | 1.800      | .484 | 0.967      | .490 | 6.11*  |
| 6. การนอนหลับพักผ่อน ชั่วโมง/วัน                        | 1.400      | .498 | 1.000      | .000 | 4.40*  |
| 7. การออกกำลังกายและเล่นกีฬา<br>วัน/สัปดาห์             | 1.500      | .682 | 1.633      | .556 | -1.28  |
| 8. การเล่นกีฬาและออกกำลังกาย รู้สึก<br>เหนื่อยทำอย่างไร | 1.233      | .430 | 1.600      | .498 | -3.61* |
| 9. การเข้าร่วมกลุ่ม/กิจกรรมกับเพื่อน                    | 1.600      | .498 | 1.700      | .466 | -1.14  |
| 10. การลิ้มรับประทานยา                                  | 1.333      | .507 | 1.767      | .430 | -6.24* |
| 11. การนำยาขยายหลอดลมไปด้วยเมื่อ<br>ออกนอกบ้าน          | 0.533      | .681 | 0.500      | .630 | 0.25   |
| 12. การพ่นยาขยายหลอดลมเมื่อหอบทันที                     | 0.767      | .774 | 0.667      | .771 | 1.14   |
| 13. การขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่เมื่อ<br>ไม่สบาย        | 1.300      | .466 | 1.500      | .509 | -1.80  |
| 14. การหลีกเลี่ยงบุคคลที่เป็นหวัด                       | 1.200      | .484 | 1.467      | .507 | 2.28*  |

\*  $p < .05$

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตัวในการดูแลตนเองรายข้อของ  
เด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืด ก่อนการสอนและภายหลังการสอนอย่างน้อย  
2 สัปดาห์ โดยการทดสอบค่าที (t-test) (ต่อ)

| การปฏิบัติตัว                                     | ก่อนการสอน |      | หลังการสอน |      | t       |
|---------------------------------------------------|------------|------|------------|------|---------|
|                                                   | $\bar{X}$  | S.D. | $\bar{X}$  | S.D. |         |
| 15. การปฏิบัติตัวเมื่อรู้สึกว่ามีอาการหอบ         | 1.300      | .535 | 1.533      | .507 | -2.25*  |
| 16. การปฏิบัติตัวเพื่อหลีกเลี่ยงสิ่งกระตุ้น       | 1.433      | .504 | 1.533      | .507 | -1.10   |
| 17. การสอบถามวันที่แพทย์นัดมาตรวจที่<br>โรงพยาบาล | 1.133      | .571 | 1.200      | .407 | -0.70   |
| 18. การสนใจหาความรู้เกี่ยวกับ<br>โรคหอบหืด        | 0.933      | .640 | 1.100      | .403 | -1.31   |
| 19. การคลายกล้ามเนื้อ                             | 0.333      | .183 | 1.100      | .403 | -16.00* |
| 20. การบริหารปอด                                  | 0.000      | .000 | 1.467      | .507 | -15.83* |
| 21. การใช้ยาขยายหลอดลมชนิดสูดพ่น                  | 0.533      | .819 | 1.433      | .504 | -5.57*  |
| 22. การไอเพื่อขับเสมหะ                            | 0.500      | .682 | 1.100      | .305 | -5.29*  |

\*  $p < .05$

ตารางที่ 6 ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยปฏิบัติตัวของเด็กก่อนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำในเรื่อง การ  
นำขยายหลอดลมไปด้วยเมื่อออกนอกบ้าน และการใช้ยาขยายหลอดลมชนิดสูดพ่น มีค่าเฉลี่ย 0.533  
การไอเพื่อขับเสมหะ ค่าเฉลี่ย 0.500 การคลายกล้ามเนื้อ ค่าเฉลี่ย 0.333 ส่วนการบริหารปอด  
เด็กป่วยกลุ่มตัวอย่างทุกคนไม่ทราบเกี่ยวกับการบริหารปอดเลย ภายหลังการสอนเด็กป่วยมีค่าเฉลี่ย  
การปฏิบัติตัวทุกข้อดังกล่าวดีขึ้น เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายข้อ ด้วยค่าที ปรากฏว่า การปฏิบัติตัว  
เกี่ยวกับการบริหารปอด การคลายกล้ามเนื้อ การไอเพื่อขับเสมหะ การนำยาพ่นขยายหลอดลม  
ชนิดสูดพ่น การดูแลสุขภาพสะอาดร่างกายและการนอนหลับพักผ่อน มีคะแนนค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่าง  
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**ส่วนที่ 6** ข้อมูลเปรียบเทียบความรู้เรื่องโรคหอบหืดและการปฏิบัติตัว และการปฏิบัติตัวในการดูแลตนเองของเด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืด กับปัจจัยด้านตัวเด็กป่วย ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา และปัจจัยครอบครัว ได้แก่ การศึกษาบิดาของของเด็กป่วย การศึกษามารดาของเด็กป่วย ก่อนการสอนและหลังการสอน 2 สัปดาห์ ดังรายละเอียดในตารางที่ 8

**ตารางที่ 8** เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เรื่องโรคหอบหืด และการปฏิบัติตัวและการปฏิบัติตัวในการดูแลตนเองของเด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืดกับปัจจัยด้านตัวเด็กป่วย ได้แก่ เพศ เพศ การศึกษา และปัจจัยครอบครัว ได้แก่ การศึกษาบิดาของเด็กป่วย การศึกษามารดาของเด็กป่วย ก่อนการสอนและหลังการสอน 2 สัปดาห์ โดยสถิติทดสอบค่าที (t-test)

| ปัจจัยด้านเด็กป่วย<br>และครอบครัว | ความรู้    |      |        |            |      |        | การปฏิบัติตัว |      |       |            |      |        |
|-----------------------------------|------------|------|--------|------------|------|--------|---------------|------|-------|------------|------|--------|
|                                   | ก่อนการสอน |      |        | หลังการสอน |      |        | ก่อนการสอน    |      |       | หลังการสอน |      |        |
|                                   | $\bar{X}$  | S.D. | t      | $\bar{X}$  | S.D. | t      | $\bar{X}$     | S.D. | t     | $\bar{X}$  | S.D. | t      |
| อายุ (ปี)                         |            |      |        |            |      |        |               |      |       |            |      |        |
| 7-10 ปี                           | 14.80      | 2.76 | -1.56  | 18.25      | 2.17 | -3.80* | 23.65         | 4.64 | -.35  | 29.30      | 3.79 | -2.15* |
| 11-12 ปี                          | 16.40      | 2.41 |        | 20.10      | 0.99 |        | 24.30         | 4.99 |       | 32.50      | 3.92 |        |
| เพศ                               |            |      |        |            |      |        |               |      |       |            |      |        |
| ชาย                               | 14.75      | 3.00 | -1.72  | 18.65      | 2.32 | -.82   | 23.50         | 5.29 | -.60  | 30.80      | 4.13 | .82    |
| หญิง                              | 16.50      | 1.58 |        | 19.30      | 1.33 |        | 24.60         | 3.27 |       | 29.50      | 3.59 |        |
| การศึกษาของเด็กป่วย               |            |      |        |            |      |        |               |      |       |            |      |        |
| ป.1-ป.4                           | 14.28      | 2.97 | -2.08* | 17.50      | 2.17 | -4.14* | 22.35         | 3.77 | -1.70 | 27.50      | 2.31 | -4.91* |
| ป.5-ป.6                           | 16.25      | 2.17 |        | 20.00      | 0.85 |        | 25.18         | 5.11 |       | 32.87      | 3.61 |        |
| การศึกษาของบิดา                   |            |      |        |            |      |        |               |      |       |            |      |        |
| ประถมศึกษา                        | 15.26      | 2.25 | -.13   | 18.86      | 2.88 | .00    | 22.53         | 4.17 | -1.60 | 28.93      | 3.26 | -2.03  |
| มัธยมศึกษาและมากกว่า              | 15.40      | 3.20 |        | 18.86      | 1.72 |        | 25.20         | 4.93 |       | 31.80      | 4.39 |        |

\* p &lt; .05

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เรื่องโรคหอบหืด และการปฏิบัติตัวและการปฏิบัติตัวในการดูแลตนเองของเด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืดกับปัจจัยด้านตัวเด็กป่วย ได้แก่ เพศ เพศ การศึกษา และปัจจัยครอบครัว ได้แก่ การศึกษาบิดาของเด็กป่วย การศึกษามารดา ของเด็กป่วย ก่อนการสอนและหลังการสอน 2 สัปดาห์ โดยสถิติทดสอบค่าที (t-test) (ต่อ)

| ปัจจัยด้านเด็กป่วย<br>และครอบครัว | ความรู้    |      |     |            |      |     | การปฏิบัติตัว |      |      |            |      |      |
|-----------------------------------|------------|------|-----|------------|------|-----|---------------|------|------|------------|------|------|
|                                   | ก่อนการสอน |      |     | หลังการสอน |      |     | ก่อนการสอน    |      |      | หลังการสอน |      |      |
|                                   | $\bar{X}$  | S.D. | t   | $\bar{X}$  | S.D. | t   | $\bar{X}$     | S.D. | t    | $\bar{X}$  | S.D. | t    |
| การศึกษาของ<br>มารดา              |            |      |     |            |      |     |               |      |      |            |      |      |
| ประถมศึกษา                        | 15.55      | 2.33 | .54 | 18.88      | 2.27 | .07 | 23.61         | 4.79 | -.36 | 30.00      | 4.43 | -.60 |
| มัธยมศึกษาและ<br>มากกว่า          | 15.00      | 3.30 |     | 18.88      | 1.74 |     | 24.25         | 4.71 |      | 30.91      | 3.57 |      |

\*  $p < .05$

จากตารางที่ 8 ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ และคะแนนการปฏิบัติตัวภายหลังการสอนของเด็กป่วยอายุ 11-12 ปี สูงกว่า เด็กป่วยอายุ 7-10 ปี เมื่อนำมาทดสอบค่าที (t-test) ปรากฏว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ และคะแนนการปฏิบัติตัว ก่อนและหลังการสอนของเด็กป่วย ป.5-ป.6 สูงกว่า ป.1-ป.4 เมื่อนำมาทดสอบค่าที (t-test) ปรากฏว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยอื่น คือ เพศของเด็กป่วย การศึกษาของบิดาและมารดา มีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และคะแนนการปฏิบัติตัว ก่อนและหลังการสอนของเด็กป่วยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

## 4.2 อภิปรายผล

ผลของการสอนในเด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืดต่อการปฏิบัติตัวในการดูแลตนเอง ผู้วิจัยได้แยกอภิปรายตามสมมติฐาน ดังนี้

**ส่วนที่ 2** ข้อมูลเปรียบเทียบความรู้เรื่องโรคหอบหืด และการปฏิบัติตัวของเด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืด ก่อนสอนและภายหลังการสอนอย่างน้อย 2 สัปดาห์

**สมมติฐานที่ 1** เด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืดมีคะแนนความรู้เรื่องโรคหอบหืดและการปฏิบัติตัว เพิ่มขึ้นภายหลังการสอนอย่างน้อย 2 สัปดาห์

จากการศึกษาปรากฏว่า เด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืดมีความรู้ภายหลังการสอนอย่างน้อย 2 สัปดาห์ เพิ่มขึ้นจากก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p < .05$ ) สนับสนุนสมมติฐานที่ 1 ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะการให้ความรู้ทำให้บุคคลมีการเจริญงอกงามทางสติปัญญา มีความเข้าใจ มีเหตุผลมากขึ้น (Pender 1982 : 161-162) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฟินทอง ปินใจ (2535:62) ซึ่งปรากฏว่า เด็กวัยเรียนโรคหอบหืดมีความรู้ดีกว่าก่อนได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากผลการวิจัยของอีแวนและคณะ (Evan, et al. 1987:265-279) ปรากฏว่า เด็กวัยเรียนโรคหอบหืด อายุระหว่าง 8-11 ปี มีความรู้เพิ่มขึ้นภายหลังได้รับการสอนเกี่ยวกับโรคหอบหืด

จากผลการศึกษาอธิบายได้ คือ

1. การให้ความรู้ จัดกระทำโดยแบ่งเด็กเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มละ 2-5 คน เพื่อให้สามารถให้ความสนใจเด็กได้ทั่วถึง มีการบรรยายร่วมกับการใช้ภาพพลิกเป็นสื่อการสอน ขณะสอนผู้สอนพยายามชมเชย และให้รางวัล เมื่อเด็กปฏิบัติทักษะต่าง ๆ ได้ถูกต้อง และมีเกมส์เพื่อสรุปและทบทวนเนื้อหา ตลอดจนให้เด็กฝึกทักษะต่าง ๆ น่าจะมีส่วนทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของการสอน ซึ่งสนับสนุนข้อคิดเห็นของสมจิต หนูเจริญกุล (2536:45-47) ที่ว่า การสอนสุขศึกษาโดยมีการบันทึกการสอน หรือแผนสุขศึกษา ซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา และจัดโอกาสเพื่อเรียนรู้ได้แก่ กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียน สื่อการสอน และการประเมินผลการสอน จะช่วยให้การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของผู้สอน

นอกจากนี้ภายหลังเสร็จสิ้นการสอนแล้ว กลุ่มตัวอย่างได้รับหนังสือคู่มือเรื่องโรคหอบหืดและการปฏิบัติตัว ซึ่งมีเนื้อหาสอดคล้องกับแผนการสอน เพื่อนำกลับไปอ่านทบทวนที่บ้าน เมื่อเกิดข้อสงสัยหรือต้องการทราบรายละเอียดในเรื่องโรคหอบหืดและการปฏิบัติตัวสามารถศึกษาจากหนังสือคู่มือได้ตลอดเวลา ทำให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น การให้คู่มือแก่ผู้ป่วยเด็กกลับไปอ่าน

บททบทน์ที่บ้านเป็นประโยชน์มากเพราะช่วยให้กลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้ซ้ำ ๆ ซึ่งพบว่าการเรียนรู้ซ้ำมากกว่าปกติเท่าใดผู้เรียนจะมีความจำมากขึ้นเท่านั้น (ชม ภูมิภาค, 2528:69)

2. การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ กล่าวคือ กลุ่มผู้เรียนเป็นผู้มีปัญหาระดับเดียวกัน มีวัยเดียวกัน การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กัน ทำให้ต่างคนต่างได้รับทราบว่า ตนไม่ได้ประสบปัญหาต่าง ๆ เพียงผู้เดียว แต่ยังมีผู้อื่นที่ประสบปัญหาเหมือนตน ดังนั้นจะช่วยทำให้ต่างคนต่างเกิดกำลังใจ ความหวัง เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ได้เป็นอย่างดี (จินตนา ยูนิพันธ์, 2532:384) นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองของเด็กป่วยโรคหอบหืดร่วมรับฟังด้วย เมื่อเสร็จสิ้นการสอน ผู้สอนเปิดโอกาสให้เด็กป่วยและผู้ปกครองเด็กป่วยโรคหอบหืดซักถามปัญหา หลังจากนั้นผู้สอนและกลุ่มตัวอย่างแต่ละรายร่วมกันวางแผนแก้ไขปัญหา การที่กลุ่มตัวอย่างบิดา มารดา มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และต่อผู้สอน ล้วนเป็นปัจจัยส่งเสริมให้กลุ่มตัวอย่างเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

ดังนั้นการให้ความรู้โดยมีการวางแผน วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการสอนและกิจกรรมการประเมินผลไว้อย่างชัดเจน ตลอดจนสื่อการสอนและกิจกรรมที่เหมาะสม การใช้ภาพพลิกและเกมส์ ความใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนจึงอาจจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้

**ส่วนที่ 3** ข้อมูลเปรียบเทียบการปฏิบัติตัวในการดูแลตนเองของเด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืด ก่อนสอนและภายหลังการสอนอย่างน้อย 2 สัปดาห์

สมมติฐานที่ 2 เด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืดมีคะแนนการปฏิบัติตัวในการดูแลตนเองเพิ่มขึ้นภายหลังการสอนอย่างน้อย 2 สัปดาห์

จากการศึกษาพบว่า เด็กวัยเรียนโรคหอบหืดมีการปฏิบัติตัวภายหลังการสอนดีกว่าก่อนได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p < .05$ ) สนับสนุนสมมติฐานที่ 2 ซึ่งเบคเกอร์ และคนอื่น ๆ (Becker, et al. 1979:29-30) กล่าวว่า บุคคลจะไม่แสวงหาการดูแลเพื่อป้องกันโรคหรือรับการตรวจสุขภาพ ถ้าไม่มีความรู้เกี่ยวกับโรคนั้นและขาดความรู้ จะทำให้บุคคลนั้นขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติตัวด้านสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิณทอง ปิ่นใจ (2535:62) ที่ปรากฏว่าเด็กป่วยวัยเรียนโรคหอบหืดมีมีการปฏิบัติตัวภายหลังการสอนดีกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการวิจัยของ อีแวนส์ และคณะ (Evan, et al. 1987:265-279) ปรากฏว่า

วัยเรียนโรคหอบหืดอายุระหว่าง 8-11 ปี มีการปฏิบัติตัวในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการป้องกันโรคหอบหืดได้ดีขึ้น ภายหลังการได้รับความรู้ในการดูแลตนเอง

สำหรับผลการศึกษาอธิบายได้ คือ

พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ความรู้ เจตคติและการปฏิบัติตัว ถ้าองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลง ย่อมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบุคคล (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2520) การสอนและการให้ความรู้เกี่ยวกับโรค และการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยโรคหอบหืด เป็นการให้ข้อมูลใหม่ซึ่งเปลี่ยนองค์ประกอบด้านความรู้ของผู้ป่วย ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยในสมมติฐานที่ 1 ปรากฏว่า ภายหลังการสอนและให้คำแนะนำผู้ป่วยมีความรู้มากขึ้น ความรู้ที่ผู้ป่วยได้รับเป็นสิ่งเร้ากระตุ้นกระบวนการคิด และตัดสินใจของผู้ป่วยที่จะเลือกพฤติกรรมการปฏิบัติตัวเช่นเดิมหรือจะเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่ โดยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นจะถูกเปลี่ยนแปลงในทางที่ถูกต้องและเหมาะสมขึ้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยในขณะสอนจะกระตุ้นให้กำลังใจ ชมเชยและให้รางวัลเด็ก เมื่อปฏิบัติตัวได้ถูกต้อง ถ้าเด็กปฏิบัติตัวไม่ถูกต้องก็ช่วยแก้ไขและส่งเสริมให้ปฏิบัติให้ถูกต้อง จนเกิดความมั่นใจ นอกจากนั้นการสอนและการฝึกปฏิบัติแต่ละครั้งจะมีผู้ปกครองเข้าร่วมสังเกตอยู่ใกล้ ๆ ทำให้ผู้ปกครองรับรู้และเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตัวของเด็กป่วยตลอดจนมีส่วนกระตุ้นและให้กำลังใจกับเด็กได้ค่อนข้างมาก จึงน่าจะมีส่วนช่วยให้การปฏิบัติตัวของเด็กป่วยภายหลังการสอนดีขึ้นอย่างมาก

**ส่วนที่ 4** เปรียบเทียบความรู้รายข้อเรื่องโรคหอบหืดและการปฏิบัติตัวของเด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืด ก่อนสอนและภายหลังการสอนอย่างน้อย 2 สัปดาห์

การศึกษครั้งนี้พบว่า ความรู้ของเด็กก่อนสอน ส่วนใหญ่เด็กยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องโรค กล่าวคือ เด็กยังเข้าใจว่าโรคหอบหืดเป็นโรคติดต่อจากเชื้อโรค เนื่องจากเด็กป่วยส่วนใหญ่จะมีอาการหอบหืดขึ้น เมื่อมีอาการไข้หวัดร้อยละ 60.0 และกลไกการหดตัวของหลอดลมเป็นพยาธิสภาพที่เกิดขึ้นภายในร่างกาย เป็นสิ่งที่เด็กมองไม่เห็น ต้องอาศัยความเข้าใจที่ต้องอธิบายเป็นรูปธรรมมากขึ้น เป็นผลให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคในด้านดังกล่าวน้อยกว่าด้านอื่น ๆ เกี่ยวกับความรู้ในการเข้ายา เด็กที่ตอบคำถามถูกต้องเกี่ยวกับอาการข้างเคียงของการใช้ยาขยายหลอดลม มีคะแนนค่าเฉลี่ยเพียง 0.33 และค่าเฉลี่ย 0.43 ที่ตอบถูกต้องว่าควรนำยาขยายหลอดลมติดตัวไปด้วยเมื่อออกนอกบ้าน ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดามารดา

การดูแลสุขภาพร่างกายและการรับประทานยาอยู่ในความดูแลของบิดามารดา จึงทำให้เด็กไม่สังเกตอาการข้างเคียงของยา ส่วนการนำยาขยายหลอดลมติดตัวไปเมื่อออกนอกบ้าน การที่เด็กตอบถูกน้อยอาจจะเป็นเพราะโดยทั่วไปอาการจับหืดมักจะเกิดขึ้นขณะที่อยู่บ้านมากกว่าที่จะเกิดขึ้นขณะอยู่โรงเรียนหรืออยู่นอกบ้าน และอาการมักจะเกิดขึ้นในช่วงกลางคืนหรือเช้ามืด ซึ่งเป็นช่วงที่มีอากาศเปลี่ยนแปลงมาก (มนตรี ตูจิตา, 2526:229) อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ร้อยละ 73.3 มีระดับความรุนแรงของโรคอยู่ในระดับน้อย จึงทำให้เด็กมีอาการหอบไม่บ่อยเท่าระดับปานกลางและรุนแรงจึงเป็นผลทำให้เด็กมีความรู้ว่าการนำยาพ่นขยายหลอดลมพกติดตัวไปด้วยเมื่อออกนอกบ้านค่อนข้างน้อย ส่วนสิ่งกระตุ้นที่ทำให้เกิดอาการหอบที่เด็กยังเข้าใจไม่ถูกต้อง คือ ตึกตาดสัตว์ที่มันขบทำให้เกิดอาการหอบ เพราะในเด็กที่มีตึกตาดสัตว์มีขึ้นเพียงร้อยละ 73.3 และส่วนมากเป็นเด็กชาย ร้อยละ 66.7 เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวทั่วไป เรื่องการเล่นกับเพื่อน ๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำ 0.23 ว่าไม่ควรเล่นกับเพื่อน ซึ่งขัดแย้งกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยเรียนเป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตของกล้ามเนื้อแขนขาได้ดี เด็กชอบเล่นออกกำลังกายและการออกกำลังกายกันเป็นกลุ่ม ๆ วัยเดียวกัน แต่การเข้าใจเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรค และมักถูกห้ามจากผู้ปกครองหรือครูที่โรงเรียนไม่ให้เล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย เกี่ยวกับความรู้ในการป้องกันโรค เด็กยังขาดความรู้ในเรื่องการบริหารปอด มีค่าเฉลี่ย 0.43 และการคลายกล้ามเนื้อ ค่าเฉลี่ย 0.37 อาจเป็นเพราะการให้ความรู้ในเรื่องนี้ต้องอาศัยทักษะการได้ฝึกปฏิบัติซ้ำ ๆ เป็นประจำ การสอนในเด็กผู้ป่วยและแผนผู้ป่วยนอกนั้นจะเน้นในเรื่องการหลีกเลี่ยงสิ่งกระตุ้นและการใช้ยามากกว่าความรู้เรื่องการบริหารปอดและการคลายกล้ามเนื้อ ทำให้เด็กมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวน้อยกว่าด้านอื่น ๆ แต่เมื่อได้รับการสอนและฝึกทักษะแล้ว พบว่าเด็กสามารถตอบคำถามเกี่ยวกับความรู้ในการบริหารปอดและการคลายกล้ามเนื้อถูกต้องเพิ่มขึ้น

ดังนั้น ในการให้ความรู้แก่เด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืด ควรมีการสอนให้เด็กเข้าใจในลักษณะของโรคไม่ใช่โรคติดต่อจากเชื้อโรคชนิดหนึ่ง อาการของโรคที่เกิดขึ้นและเกิดขึ้นได้อย่างไร โดยรูปแบบการสอนควรชี้ให้เด็กเข้าใจในลักษณะเป็นนามธรรมมากขึ้น การให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ยา ควรให้ความรู้แก่เด็กรวมทั้งบิดามารดาให้รู้จักสังเกตอาการข้างเคียงของการใช้ยาขยายหลอดลม และเน้นให้เด็กเห็นความสำคัญในการนำยาขยายหลอดลมติดตัวไปโรงเรียน เพื่อช่วยบรรเทาอาการได้ทันทีเมื่อมีอาการหอบเกิดขึ้น นอกจากนี้ควรให้เด็กโรคหอบหืดมีความรู้ความเข้าใจว่า การบริหารปอด และการคลายกล้ามเนื้อเป็นทักษะที่จำเป็น และมีความสำคัญที่จะช่วยป้องกันอาการหอบ และบรรเทาอาการเมื่อเด็กเริ่มมีอาการหอบ

## ส่วนที่ 5 เปรียบเทียบการปฏิบัติตัวในการดูแลตนเองรายข้อ ก่อนและหลังการสอน

### 2 สัปดาห์

การปฏิบัติตัวภายหลังการสอนเกี่ยวกับการใช้ยาขยายหลอดลมเด็กปฏิบัติตัวได้ยังไม่ถูกต้อง ในการนำยาขยายหลอดลมติดตัวเมื่อออกนอกบ้าน ค่าเฉลี่ยคะแนน 0.50 ซึ่งผู้วิจัย พบว่า เด็กไม่นำยาติดตัวไปเพราะไม่มีอาการหอบขณะนั้นและไม่อยากนำไป โดยทั่วไปอาการหอบที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้นเกิดจากเด็กเล่นกีฬาจนเหนื่อยโดยไม่พัก (ไพบูลย์ พานิชการ, 2526:4) ดังนั้นเด็กโรคหอบหืดจึงถูกห้ามจากผู้ปกครองและครูในโรงเรียนไม่ให้เล่นกีฬา หรือออกกำลังกาย นอกจากนี้ด้านทักษะการบริหารปอด การคลายกล้ามเนื้อ และการพ่นยาขยายหลอดลม เด็กสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องก่อนการสอน มีค่าเฉลี่ย 0.03, 0.00, และ 0.03 เท่านั้น ซึ่งการฝึกทักษะด้านนี้ ต้องอาศัยกาอดทนและกำลังใจจากบุคคลรอบข้าง ถ้าเด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมการบริหารปอด การคลายกล้ามเนื้อและการพ่นยาขยายหลอดลมได้จนชำนาญ เด็กจะสามารถปฏิบัติได้ทันทีเมื่อเด็กเริ่มมีอาการหอบ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ความรุนแรงของอาการหอบน้อยลง (Lewis, C.E., et al. 1984:884) นอกจากนี้ยังปรากฏว่าหลังการสอนการปฏิบัติตัวทั่ว ๆ ไปยังไม่ถูกต้อง เช่น การดูแลความสะอาดร่างกาย การนอนหลับพักผ่อน และเกี่ยวกับการรับประทานยาขยายหลอดลม หรือพ่นยาทันทีเมื่อมีอาการหอบยังปฏิบัติไม่ถูกต้อง แสดงว่านอกจากความรู้แล้วยังมีปัจจัยอื่น ๆ มีผลต่อการปฏิบัติตัวได้ เช่น ความพอใจ ความชอบ ความสุข และความเคยชินในการปฏิบัติ เป็นต้น (สุริย์ จันทรโมลี, 2528:37) ซึ่งปัจจัยการปฏิบัติตัวในการดูแลตนเองยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตัวในการดูแลตนเองได้อีก ได้แก่ อายุ วุฒิภาวะ วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ระดับความรู้ และสุขภาพร่างกาย (Orem, 1980:71) ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้เด็กป่วยมีการปฏิบัติตัวในด้านนั้นไม่ถูกต้อง

**ส่วนที่ 6 ข้อมูลเปรียบเทียบความรู้เรื่องโรคหอบหืดและการปฏิบัติตัว และการปฏิบัติตัวในการดูแลตนเองของเด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคหอบหืด กับปัจจัยด้านตัวเด็กป่วย ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา และปัจจัยครอบครัว ได้แก่ การศึกษาของบิดา และมารดาของเด็กป่วย ก่อนและหลังการสอน 2 สัปดาห์**

ผลการศึกษาครั้งนี้ปรากฏความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ และคะแนนการปฏิบัติตัวเพียงบางส่วน คือ ปัจจัยด้านอายุ และการศึกษาของเด็กป่วย หลังการสอนแต่ไม่ปรากฏความแตกต่าง

ของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และการปฏิบัติตัว ในปัจจัยด้านเพศของเด็กป่วย การศึกษาของบิดา และมารดา ซึ่งสามารถอธิบายผลได้ดังต่อไปนี้

อายุ ภายหลังการสอน ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้และคะแนนการปฏิบัติตัวแตกต่างกันในระดับอายุที่ต่อกัน น่าจะเป็นเพราะเด็กที่มีระดับอายุมากกว่า มีความรู้และการปฏิบัติตัวดีกว่า เนื่องจากพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กวัยเรียน 11-12 ปี ค่อนข้างจะสมบูรณ์ เมื่อได้รับการสอน ก็จะสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ มีแนวความคิดของตัวเอง ชอบกิจกรรม สามารถแก้ปัญหาจากความรู้และประสบการณ์ ทำให้เด็กวัยนี้จึงเข้าใจการรักษาและให้ความร่วมมือในการรักษาดีขึ้น (อัมพล สุอำพัน, 2528:555) สอดส่องกบผลการวิจัยของ สุจิตา อารยพิทยา (2533:84) ซึ่งปรากฏว่า อายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดูแลตนเองของผู้ป่วยเด็กโรคธาลัสซีเมีย

การศึกษา ภายหลังการสอนพบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ และคะแนนการปฏิบัติตัวแตกต่างกันในระดับการศึกษาที่ต่างกัน แสดงว่า เด็กที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามีความรู้ และการปฏิบัติตัวดีกว่า เนื่องจากเด็กที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้น จะมีการเรียนรู้ และมีการรับรู้มากขึ้น ทำให้พัฒนาการทางสติปัญญาเพิ่มขึ้นด้วย ทำให้มีความสามารถในการทำกิจกรรมด้านสุขภาพได้มาก

การศึกษาของบิดาและมารดาเด็กป่วย ปัจจัยด้านการศึกษาของบิดาและมารดาเด็กป่วย นั้นไม่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนน เนื่องจากข้อมูลที่น่ามาศึกษามีความจำกัด เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มที่ได้จากการคัดเลือกจึงมีคุณสมบัติคล้ายคลึงกันในด้านข้อมูลที่จะนำมาศึกษา จึงมีขอบเขตจำกัด และไม่มีการกระจายข้อมูล และมีกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ไม่พบความแตกต่าง

ในปัจจัยด้านเพศของเด็กป่วย ไม่ปรากฏความแตกต่างของค่าเฉลี่ย เนื่องจากเด็กชายและเด็กหญิง เมื่อเปรียบเทียบระดับสติปัญญาพอ ๆ กัน แต่แตกต่างกันที่ความถนัด ดังนั้น ถ้าได้รับคำแนะนำในเรื่องการดูแลสุขภาพ และความรู้เกี่ยวกับสุขภาพนั้นเป็นสิ่งใกล้ตัวเด็ก จะทำให้เกิดการปฏิบัติตัวด้านสุขภาพที่จะทำให้เกิดผลดีอย่างไม่แตกต่างกัน (นิภา มนูญิจุ, 2528:20)

นอกจากนี้ ความรุนแรงของโรคและระยะเวลาการเจ็บป่วยของเด็กนั้นไม่ได้นำมาศึกษา เนื่องจากมีความจำกัดในกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก ไม่มีการกระจายของข้อมูล จึงไม่พบความแตกต่าง